

Friesch Dagblad 11 augustus 2023 – Sippie Miedema

Dertig variaties op dezelfde aria. Robert Koolstra waagt zich aan de 'Goldbergvariaties', het technisch hoogstandje van Bach

Zelfs voor een ervaren klavecijnist als Robert Koolstra is het zaak om goed te oefenen om de Goldberg Variaties van Johann Sebastian Bach goed te kunnen uitvoeren.

Nadat Robert Koolstra uit Meerstad als achtjarig lid van het Drachtster jongenskoor voor het eerst meedeed aan een Matthäus Passieon raakt hij verslingerd aan de muziek van Bach. In de Doopsgezinde Kerk van Leeuwarden waagt hij zich op 17 augustus aan wat voor velen wordt gezien als het technisch moeilijkste wat de componist heeft afgeleverd: de Goldbergvariaties.

„Fergelykje it mei in tentoanstelling fan tritich skilderijen, dy't allegear in fariaasje binne op it earste wurk.” De Goldbergvariaties worden niet vaak uitgevoerd, maar het is wat klavecijnist Koolstra betreft een meesterwerk.

Aan het einde van zijn leven wilde de grote meester laten zien tot wat hij in staat was. Met de Goldbergvariaties haalde hij alles uit de kast. Frivole variaties wisselen af met trieste, intense stukken. De variaties bestaan uit de aria met daarna een opeenvolgende reeks van een variatie, een canon en dan weer een stuk met gekruiste handen. In het midden is er nog een ouverture, en op het einde komt de aria weer terug.

Canon 14

De canons zijn geen canons á la *Vader Jacob*, waarop de herhaling op dezelfde toon begint als waar de eerste lijn verder gaat. Dat was natuurlijk veel te simpel voor de man die door velen wordt beschouwd als de beste componist ooit. „Hy antwurdet de canon op in oare toan, wêrtroch it dreech is om it noch goed klinge te kinnen.”

Met name Canon 14 zit op het randje van wat nog goed in het gehoor ligt. En daardoor een bijzonder staaltje componeerwerk en uitdagend als uitvoerend musicus die met het stuk een uur en twintig minuten onderweg is.

Robert Koolstra oefent thuis de Goldberg Variaties van J.S. Bach.

Is het niet een beetje saai om zolang naar een stuk te luisteren dat meer van toch hetzelfde biedt?
„Nee, hear. Mei variaasjes fan oare komponisten haw ik it nei in pear kear ek wol hân, mar Bach is sa ôfwikseljend dat it boeiend bliuwt.”

Koolstra had het werk zes jaar geleden al eens op z'n programma staan, en vindt zelf dat hij nu weer een stapje verder is met het doorgronden van het stuk. Al maanden is hij ermee aan de slag. Dit stuk vergt oefening, zelfs voor een doorgewinterde musicus die als klavecijnist op internationale podia stond en gespecialiseerd is in oude muziek en Bach.

Drachtster jongenskoor

Die fascinatie voor de in 1685 geboren componist begon toen hij voor het eerst met het Drachtster jongenskoor meedeed aan de Matthäus Passion. „Dat waard fuortendaliks útstjoerd op Nederland 2. Dat makke yndruk.”

De liefde voor Bach was geboren voor de musicus die in Boornburgum opgroeide. Bach haalde hem ook uit zijn motivatiedip met het orgel toen hij een tiener was. „Myn âlders fûnen dat ik mar fan oargelles ôfmoast want ik oefene nooit. Mar doe kriich ik in útdaagjend stik fan Bach en doe krige ik de smaak wer te pakken.”

Klavecimbel

Op het conservatorium in Groningen ontdekte hij het klavecimbel. Op het oude instrument kan hij nog beter met Bach uit de voeten, evenals met andere oude muziek. „It is in hiel ritmisch instrument. Doe't ik it ien kear as byfak learde te bespyljen wie ik ferkocht. Op in oargel spilest faak allinnich, boppe yn de tsjerke. Mar mei in klavesimbel bist tichteby de minsken en kinst ek hiel goed mei oare ynstruminten tegearre spylje.”

De *Goldbergvariaties* komen het beste tot hun recht op een klavecimbel, vindt Koolstra. Met name de stukken waarin hij met gekruiste armen moet spelen. „It kin wol op in piano, mar it is bedoeld foar twa klavieren.”

Een klavecimbel heeft twee klavieren, in tegenstelling tot een piano. Daarom is een piano eigenlijk niet heel geschikt voor de juiste uitvoering van de Goldeberg Variaties.

Koolstra is bezig met een reeks om alle klavecimbelwerken van Bach op te voeren. Een project van z'n eigen Stichting Meer Bach, die hij in 2019 oprichtte om muziek te spelen die hij zelf mooi vindt.

Klankkast

De Goldbergvariaties worden georganiseerd in samenwerking met de Stichting Appassionata in Leeuwarden, gespecialiseerd in oude muziek. De Doopsgezinde Kerk waar het plaatsvindt, is misschien wel de perfecte locatie voor een dergelijk concert. Niet te groot en met een stenen vloer. „In klavesimbel komt net út yn in konsertseal, mar wol yn in romte dy't fungearret as in klankkast.”

'Goldbergvariaties' van J.S. Bach, uitgevoerd door Robert Koolstra. 19 augustus in de Doopsgezinde Kerk van Leeuwarden. Aanvang 20.15 uur. Entree 17,50 euro